HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מן המאתים. על כרחיך אנסכים קאי וקאמר הביאו הנסכים עליו מן המאתים שישתיירו מאתים בבור היין: **מלאן לערלה שבטלה במאתים.** דאי נאו בשאיסור מעורב בו קאי אמאי מצריך מאתים ובעלמא בסיפרי[ה]) נפקא לן שפיר דערלה וכלאי הכרם בטילין במאתים והאי מכאן נאו דוקא אנא אף כאן אתה יכול לסמוך קנא: **איסור דבר אחר.** שבת: **הא אם הוא דאמרת.** בנאו הן הנוקין (מכות דף כא:): **חילוק מלאכות נשבת.** שאם עשה שתים בהעלם אחד או [אחת] בשתי העלמות חייב שתים: **ואין חילוק מלאכות ליום טוב.** שאם עשה שתי מלאכות במזיד אינו לוקה שתים והכא ביום טוב קיימינן ומחייבת ליה משום י"ט תרתי משום מוקצה ומשום מבשל גיד ביום טוב: **אמר רמי בר חמא הא דרבה ורב הסדא.** דאיפליגו[ו]) גבי יום טוב אי שרינן ליה משום הוואיל או לא: **מתנוקא רבי אליעזר ור' יהושע היא דרבי אליעזר סבר אמרינן הוואיל.** אע"ג דסופו להפרים אחת מהן נהנה ונמצא שטרח בדבר שאינו ראוי לאכילה אפי' הכי אמרינן הוואיל ואי בעי נא מפרים חדא נהנה אנא בנא מכל חדא וחדא ואיכא למימר בכל חדא חזיא ליה ומותר לאפותה: **ור' יהושע סבר נא אמרינן הוואיל.** כדי להתיר מלאכות יום טוב. ואהוואיל ואי בעי מיתשיל עלה דנעיל [מו:] נא קאי רמי בר חמא אנא אהוואיל דאיסור מלאכת יום טוב: **אנא דבעידנא דעייל נה.** איכא למימר בכל חדא וחדא חזיא ליה בנאו הוואיל דבכל חדא איכא למימר זו נא תהא נאחב: **אבל הכא דנאורחין הוא דחזיא.** והרי עדיין נא זימן ליה הוואיל למיסרייה לרבי אליעזר: **דנא חזיא נא לדידיה ונא נאורחים.** (ו) והרי סופו ליטול אחת נאחב שאין דרך נבנוע מכל אחת: **אבל הכא.** דכולהו חזו נאורחין ואורחין שכיחי אמרינן הוואיל למיסרייה. ואי קשיא הא דאמר ר' יהושע נא חזו אחרים ליה בנאו הוואיל ואי בעי מיתשיל עלה אפילו נחומרא וכל שכן הוואיל דהכא נקולא נא דמי דהשתא מיהא נאו דידיה הוא וכך שמעתי ומנגמגם נבי עלה ונראה בעיני דאין הוואיל בזה בדבר שאינו שלו דנימא הוואיל ואי בעי מייתי ליה ברשותיה דאם כן הקדש דקיימא נן[ז]) אבל אתה רואה של גבוה ונא פליג ר"א הא אי בעי פריק ליה והוי דידיה ואף סוגיא דשמעתא נא מייתבא שפיר. וכמדומה דפירוש הכתוב בריש דשמעתא הוואיל ואי בעי מיתשיל עליה נא נא' אנא הכי גר' ר' אליעזר סבר אמרי' הוואיל ור' יהושע סבר נא אמרינן הוואיל והכי פירושא ר' אליעזר סבר שרי נאפותה ואע"ג דסוף סוף איכא חדא דנא חזיא ליה אין כאן איסור מלאכה הוואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה דמצי למשקל מכל חדא פורתא ור' יהושע סבר נא אמרינן הוואיל דהא סופו ליטול אחת מהן נאחב נלכך כיון דטובת הנאה אינה ממון ונא עבר עלה מנחתה עד הערב ויש[ח]) **אמרוה.** נהא דרמי בר חמא: **מילתא דקשיא נן בו'.** דבטובת הנאה ממון ליכא נאוקמי פלוגתייהו נחוד דנהי נמי דטובת הנאה ממון נר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום נא תעשה כל מלאכה ומוטב נעבור על בל יראה מאליו ואינו עושה מעשה בידים מנעבור על נא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה בידים: **טעמא דידי משום הוואיל.** ואין כאן חילול: **אהדר ליה במכילתא אחריתא.** ואיכא למימר דבתרוייהו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון הלכך אי מחמנה גביה עבר עלה ונאפותה קודם נכן אין כאן איסור דאמרי' הוואיל ואיכא למימר בכל חדא חזיא ליה ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך נא זהו חמץ שמוזהרין עליו וכי אפי' נה עבר עלה דנא אמרינן הוואיל והא דתרינא נעיל [מו:] דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון אכתי נא שמיע ן הא דאהדר ליה ר' אליעזר נר' יהושע הרי הוא עובר בבל ירא[ט]): **הכא כבן בחירה.** תניא נאון: **שיעור עיסה.** נלוש בפסח ונא יותר איכול נשומרה מידי חימוץ: **חילוף הדברים.** שהשעורין קרובין נהחמץ יותר מן החיטים: **הא בחסיכתא הא במעלייתא.** קמייתא במעלייתא בתרייתא בחסיכתא שנשת שלהן אינן אנא קבייס טובות: **שמע מינה.** לענין מקח וממכר: **גרעין חיטי חסיכתא ממעלייתא טפי ממאי דגרעין שערי חסיכתא ממעלייתא דאילו.** בחיטי קתני בטובות קבייס ובדרעות שנשת קבייס אנאמ גרעי מילתא ואילו בשעורין הטובות שנשת קבין והרעות אדבעה ליכא גריעותא אנא ריבעא: **קבא מלוגנאה.** קב של אותו מקום: **לפיסחא.** שנא נלוש יותר כדי שיוכל לשומרו מן החימוץ: **וכן נחלה.** בהך שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להתחייב בחלה:

חמשת

[א]) [מנחות פה. חולין 5: תמורה כט.], [ב]) [מכות כא:], ג) [הך קרא בשבת כתיב ואותי י"ל כל מלאכה נא יעשה בהם דכתיב גבי חג הספסח שמות יב ח], ד) [י"ל והתנן], ה) [קרא יח כטן], ו) [לעיל מו:], ז) [לעיל ה:], [לעיל כז.], [לעיל ה:], ח) [לעיל כז.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דנא חזיא וכו' דהרי סופו:

מוסף רש"י

ממשקה ישראל. מקרא הוא בספר יחזקאל שם אחד מן הנאנח מן המתאים ממשקה ישראל, ונענין קרבנות ונסכיהם כתיב (חולין צ:). מן המותר לישראל. מן המותר נאכילת ישראל הבא קרבן (תמורה כט.) מן המותר למשקה ישראל ינילו נסכים (מנחות ה.) כל קרבנותיהם יהיו משקה בלחוי לישראל, כל עיקר הסעודה קרויה על שם המשקה, כלומר האכילה עם השתיה תהא מן המותר לישראל (יחזקאל מה טו). **ואין חילוק מלאכות ליו"ט.** אם עשה שתים ונאנ מלאכות בהעלם אחד, או עשה מלאכה שיש בה שתי נאנין, אינו חייב אנא אחת, למ"ד הבערה נאנן יצאת, סבירא ליה אין חילוק מלאכות ביו"ט, דביו"ט נא יצאת הבערה, ומ"ד נמי הבערה נאנו יצאת ונפקא ליה חילוק מלאכות מועשה אחת מהנה, הני מילי באיסורי נאיתי בהן חיוב חטאת כגון מלאכות דשבת דזרוען כרת ושגגתן חטאת, דבסיסיא פרשה דועשה מאחת מהנה קמיירי בחטאת, אבל יו"ט דחיוב זרוען כרת אין בו חילוק מלאכות (מכות כא:).

רבינו חננאל

מן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור, כלומר אפילו ערלה שהיא חמורה מן הכל. אם עלתה ונשתיירו מאתים מותרין הן, מכאן לערלה שבטלה במאתים. ממשקה ישראל מן היין המותר לישראל, מכאן אמרו אין מביאין נסכים מן הטבל, יכול לא יביא מן המוקצה, אמרת לאו, אלא יביא מן המוקצה, ומה ראית להתירו, גמרינן מטבל מה טבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו שלא להקריב כי לא ניתקן אף כל שאיסור גופו גרם לו. יצא מוקצה שגופו תמים וכשר הוא ואיסור הכנה בא להרחיקו, ואי ס"ד מוקצה אסור מן התורה איך מתירו, ואיפריכא. ומשני אפיק הבערה ועייל עצי אשרה, ואזהרתיה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כו', ונדחת גם זו וכו'. ואוקימנא אלא עייל עצי הקדש כו'. אמר רמי בר חמא מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע דמתני' בהוואיל, ופליגי בדרבה ורב חסדא, ר' אליעזר סבר הוואיל ואי בעי האי מפריש ואי בעי האי מפריש. כל חדא וחדא חזיא ליה ושרי ליה למיפייה. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל, וכיון דאיכא חדא דלא חזיא ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא, עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפייה אלא הוואיל ובעידנא דקא אפי לה כל חדא וחדא חזיא ליה, אבל האופה מיום טוב לחול דבעידנא דקא אפי לא חזי ליה לבו ביום, דהא אית ליה אחרים אימא לך אסר ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דתמי, דלמא עד כאן לא אסר ר' יהושע באפיית הפת שלא הופרשה חלה ממנה אלא משום דאית ביה פת אחת שאינה ראויה לא לו ולא לאחרים. מפני שהיא חלה לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקלעי ליה אורחים חזי להאכיל להו שרי ר' יהושע. אמרוה הא דרמי קמי ר' זירא ולא קבלה, אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קבלה, דתניא בברייתא אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה, כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושתק, ואי ס"ד בהוואיל פליגי נימא ליה אינו

מן המאתים [1] ממן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור מכאן [א] לערלה שבטילה במאתים ממשקה ישראל [ב]) מן המותר לישראל מכאן אמרו [2] אין מביאין נסכין מן הטבל יכול לא יביא מן המוקצה אמרת מה טבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו אף כל שאיסור גופו גרם לו [3] יצא מוקצה שאין איסור גופו גרם לו אלא איסור דבר אחר גרם לו ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר ועוד הא את הוא דאמרת [ג]) חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ואזהרה מהכא [2] ולא ידבק בידך מאומה מן החרם אמר ליה רב אחא בריה דרבא לאביי ונלקי נמי משום [3] ולא תביא תועבה אל ביתך אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואזהרה מהכא [4] ואשיריהם תשרפון באש [5] לא תעשון כן לה' אלהיכם אמר רמי בר חמא הא דרב חסדא ורבה מחלוקת דר"א ורבי יהושע היא דר"א סבר אמרינן הואיל ורבי יהושע סבר לא אמרינן הואיל אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הואיל אלא דבעידנא דקא עייל לתנורא כל חדא וחדא חזיא ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הואיל אלא דאיכא חדא דלא חזיא לא לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הואיל אמרוה [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' זירא ר' ירמיה קיבלה ר' זירא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זירא מילתא דקשיא לן ואתיא כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריך הרי הוא עובר משום [ד]) [6] לא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה ואי איתא לימא ליה טעמא דידי משום הואיל א"ל וליטעמיך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א לדבריך הרי הוא עובר משום בל יראה ובל ימצא ושתיק ליה ה"נ דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמץ שמוזהרין עליו משום בל יראה ובל ימצא אלא שתיק ליה בברייתא ומהדר ליה במתני' ה"נ אימור שתיק ליה במתני' ואהדר ליה במכילתא אחריתי תניא רבי אומר הלכה כר"א ור' יצחק אמר הלכה כבן בתירא וכמה שיעור עיסה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין קבין ובשעורין שלשת קבין ר' נתן אומר משום ר"א חילוף הדברים והתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בחטין שלשת קבין ובשעורין ארבעה קבין לא קשיא הא בחסיכתא הא במעלייתא אמר רב פפא שמע מינה גריעין חיטי חסיכתא מחיטי מעלייתא טפי מדגריעין שערי חסיכתא משערי מעלייתא דאילו התם תילתא והכא ריבעא אמר רב קבא מלוגנאה לפיסחא וכן לחלה [ד]) (והתניא)

חמשת

עליה לא גר' אנא הכי גר' ר' אליעזר סבר אמרי' הוואיל ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל והכי פירושא ר' אליעזר סבר שרי נאפותה ואע"ג דסוף סוף איכא חדא דנא חזיא ליה אין כאן איסור מלאכה הוואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה דמצי למשקל מכל חדא פורתא ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל דהא סופו ליטול אחת מהן נאחב נלכך כיון דטובת הנאה אינה ממון ונא עבר עלה מנחתה עד הערב ויש[ח]) **אמרוה.** נהא דרמי בר חמא: **מילתא דקשיא נן בו'.** דבטובת הנאה ממון ליכא נאוקמי פלוגתייהו נחוד דנהי נמי דטובת הנאה ממון נר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום נא תעשה כל מלאכה ומוטב נעבור על נא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה בידים: **טעמא דידי משום הואיל.** ואין כאן חילול: **אהדר ליה במכילתא אחריתא.** ואיכא למימר דבתרוייהו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון הלכך אי מחמנה גביה עבר עלה ונאפותה קודם נכן אין כאן איסור דאמרי' הוואיל ואיכא למימר בכל חדא חזיא ליה ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך נא זהו חמץ שמוזהרין עליו וכי אפי' נה עבר עלה דנא אמרינן הוואיל והא דתרינא נעיל [מו:] דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון אכתי נא שמיע ן הא דאהדר ליה ר' אליעזר נר' יהושע הרי הוא עובר בבל ירא[ט]): **הכא כבן בחירה.** תניא נאון: **שיעור עיסה.** נלוש בפסח ונא יותר איכול נשומרה מידי חימוץ: **חילוף הדברים.** שהשעורין קרובין נהחמץ יותר מן החיטים: **הא בחסיכתא הא במעלייתא.** קמייתא במעלייתא בתרייתא בחסיכתא שנשת שלהן אינן אנא קבייס טובות: **שמע מינה.** לענין מקח וממכר: **גריעין חיטי חסיכתא ממעלייתא טפי ממאי דגריעין שערי חסיכתא ממעלייתא דאילו.** בחיטי קתני בטובות קבייס ובדרעות שנשת קבייס אנאמ גרעי מילתא ואילו בשעורין הטובות שנשת קבין והרעות אדבעה ליכא גריעותא אנא ריבעא: **קבא מלוגנאה.** קב של אותו מקום: **לפיסחא.** שנא נלוש יותר כדי שיוכל לשומרו מן החימוץ: **וכן נחלה.** בהך שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להתחייב בחלה:

חמשת

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דעבדי קבין חטין פת לתפי [נ"א: טפי פת] מדעבדי תלתא קבי שערי, וטריתא דהני טפי מהני. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין דשריין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמנונית ועיסתן לא מחמעה הייא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שעורים שאינן חזקים אלא כחושין ורזין כד שיגן מתחמצת עיסתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרינן ר' ישמעאל אומר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין. ושנינן הא דאמר קבין חטין חטין חיטי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקים [נ"א: ריקים] כדמתרגמינן חסיכתא יבישתא. וכן בשעורים, השעורים היפות שלשה קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עושות פת קבים חטים יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חיטים יפות לחטים רעות שליש פחיתות, ובשעורים רביע, מכלל שהחטים הרעות כו', ודברים פשוטין הן. אמר **רב קבא** מלוגנאה **לפסחא וכן לחלה,** וזה וזה שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנאה הוא חמשת רבעים ועוד. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

ח) נראה דיש טעות סופר בדבריו וכ"ל טעמא דר"י ואתי אכריע דכשאתי אופה נמאתי עובר על כל מלאכה לא יעשה בהם ועושה כו'.

תורה אור השלם

1. וְשָׁה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמֵּאָתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים:
יחזקאל מה טו

2. וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבְּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: דברים יג יח

3. וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתִעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא:
דברים ז כו

4. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרִימוֹ תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדְּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא:
דברים יב ג

5. לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם: דברים יב ד

6. יוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ:
שמות כ ט

רבינו חננאל (המשך)

עובר הואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה, אמאי שתיק, ואלא מדאישתק לית ליה הואיל. א"ל ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתיק ר' יהושע בברייתא, הכי נמי דהדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובל ימצא, אלא שתיק בברייתא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אימור אהדר ליה במכילתא אחריתא. ואע"ג דמסתבר טעמא דר' יהושע [ט]) ואמר אני אכריע כשאני אופה נמצאתי עובר על הוא לבדו יעשה לכם ועושה מעשה בידי, וכשאני מניחה ואיני אופה אותה נמצאתי עובר ואיני עושה מעשה בידי. תניא אמר ר' הלכה כר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממשנה דהיא תלמוד. סמכינן אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל הילכתא כר' אליעזר שהרודה ונותן לסל הסל מצרפן, דכלהו חדא טעמא הוא. ור' יצחק אמר הילכתא כבן בתירא דאמר תטיל לצונן. ואע"ג דפליגי

רבינו חננאל

דעבדי קבין חטין פת לתפי, שנמצאו עושות פת קבים חטים יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. ובשעורים רביע, מכלל שהחטים הרעות כו', ודברים פשוטין הן. אמר **רב קבא** מלוגנאה **לפסחא וכן לחלה,** וזה וזה שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנאה הוא חמשת רבעים ועוד. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

לז א מיי' פט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה יד:

לח ב מיי' פ"ב מהל' מיסורי מזבח הל"ט:

לט ג סס הלכה י:

מ ד מיי' פ"ל מהל' יו"ט הלכה ג: